

**VÝROČNÁ SPRÁVA O ČINNOSTI
CENTRA PRE MEDZINÁRODNOPRÁVNÚ OCHRANU DETÍ A MLÁDEŽE
ZA ROK 2021**

Bratislava, apríl 2022

Obsah

1. Identifikácia, postavenie a pôsobnosť Centra	3
1.1 Identifikácia.....	3
1.2 Postavenie a pôsobnosť.....	3
2. Činnosť Centra	5
2.1 Medzištátne vymáhanie výživného.....	5
2.1.1 Úvod	5
2.1.2 Postup v konaní s Centrom.....	6
2.1.3 Problematika v konaniach	7
2.1.4 Hodnotenie vymáhania výživného v roku 2021	9
2.2 Medzinárodné únosy detí a právo styku	13
2.2.1 Úvod	13
2.2.2 Postup v konaní s Centrom.....	15
2.2.3 Problematika v konaniach	16
2.2.4 Hodnotenie a analýza vývoja v roku 2021	17
2.3 Medzinárodná sociálnoprávna ochrana.....	19
2.3.1 Úvod	19
2.3.2 Postup v konaní s Centrom.....	20
2.3.3 Hodnotenie a analýza vývoja v roku 2021	20
2.4 Medzištátne osvojenia	22
2.4.1 Úvod	22
2.4.2 Úlohy Centra v oblasti medzištátnych osvojení	22
2.4.3 Slovenská republika ako krajina pôvodu.....	24
2.4.4 Prehľad medzištátnych osvojení za rok 2021.....	26
2.5 Osveta, stretnutia, spolupráca s národnými a medzinárodnými inštitúciami.....	30
3. Organizačné zabezpečenie a hospodárenie Centra	32
3.1 Organizačné zabezpečenie	32
3.2 Hospodárenie.....	32

1. Identifikácia, postavenie a pôsobnosť Centra

1.1 Identifikácia

Názov:	Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže
Sídlo:	Bratislava, Špitálska č. 8
Zriaďovateľ:	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Riaditeľka a generálna tajomníčka služobného úradu centra:	Mgr. Edita Pfundtner
Forma hospodárenia:	rozpočtová organizácia
Kontakt: telefón:	02/20458200 02/20458201
e-mail:	info@cipc.gov.sk
informácie:	www.cipc.gov.sk

1.2 Postavenie a pôsobnosť

Hlavným poslaním Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej len „Centrum“) je zabezpečovať ochranu a realizáciu práv detí v medzinárodnom priestore. Centrum pri realizácii svojej činnosti kladie dôraz na najlepší záujem dieťaťa a každý prípad posudzuje komplexne s ohľadom na rešpektovanie jeho osobitostí.

Pôsobnosť Centra je upravená v § 74 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a mládeže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého Centrum plní úlohy orgánu určeného na vykonávanie medzinárodných dohovorov a právnych aktov Európskej únie, a to v oblasti cezhraničného vymáhania výživného¹, medzinárodných únosov detí a

¹ Napr. Dohovor o vymáhaní výživného v cudzine (New York 20. júna 1956, vyhl.č. 33/1959 Zb.), Dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny (Haag, 23. novembra 2007, Ú.v. EÚ, L 192, 22.7.2011, s. 51), Nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti

práva styku², medzištátnych osvojení³ a zároveň plní úlohy v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí vo vzťahu k cudzine⁴.

V zmysle §12 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov môže súd môže uznesením pribrať Centrum do konania vo veciach podľa prvej hlavy druhej časti daného zákona (konania o niektorých rodinnoprávnych veciach) a podľa štvrtej časti tohto zákona (výkon rozhodnutia vo veciach maloletých), ak ide o vec s medzinárodným prvkom. V roku 2021 bolo Centrum pribraté do konania v jednom prípade o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých.

Centrum spolupracuje s prijímajúcimi orgánmi a odosielajúcimi orgánmi členských štátov Európskej únie a zmluvných štátov relevantných dohovorov v cudzine, s ústrednými orgánmi týchto štátov v cudzine, zastupiteľskými úradmi, ústrednými orgánmi štátnej správy, bankami, pobočkami zahraničných bánk, orgánmi miestnej štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a s akreditovanými subjektmi.

V zmysle prijatých mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 vydal v roku 2020 Úrad verejného zdravotníctva SR niekoľko vyhlášok, ktorými sa nariadili opatrenia pri ohrození verejného zdravia ku karanténym povinnostiam osôb po vstupe na územie Slovenskej republiky. Výnimku z karanténneho opatrenia mali okrem iného aj osoby, ktoré vstupovali na územie Slovenskej republiky z dôvodu právoplatného súdneho rozhodnutia vo veci vykonávania striedavej starostlivosti rodičov o maloleté dieťa alebo práva styku s maloletým dieťaťom, pričom osoby, ktoré takto vstupovali na územie Slovenskej republiky, boli povinné pri vstupe na územie Slovenskej republiky preukázať sa právoplatným rozhodnutím súdu alebo rodičovskou dohodou a informovať Centrum o zámere takéhoto vstupu.

² Napr. Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (Haag 25. októbra 1980, ozn.č. 119/2001 Z.z. v znení redakčného oznámenia o oprave chyby v čiastke 189/2001 str. 4924), Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000

³ Napr. Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach (Haag 29.mája 1993, ozn. č. 380/2001 Z.z.)

⁴ Napr. Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa (Haag 19. októbra 1996, ozn. č. 344/2002 Z.z. v znení ozn.č. 547/2004, ozn. č. 67/2019 a ozn.č. 254/2008 Z.z.), Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000

2. Činnosť Centra

2.1 Medzištátne vymáhanie výživného

2.1.1 Úvod

Významnou úlohou Centra je pomoc pri vymáhaní výživného.

Vyživovacia povinnosť sa vo väčšine právnych poriadkov jednotlivých štátov odvodzuje od rodinnoprávneho vzťahu a z existujúcej povinnosti navzájom si pomáhať medzi subjektmi týchto vzťahov. Na Slovensku je vyživovacia povinnosť upravená v ustanoveniach § 62 až 81 zákona č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „**Zákon o rodine**“). Zákon o rodine rozoznáva vyživovaciu povinnosť medzi rodičmi a deťmi (navzájom), medzi ostatnými príbuznými, medzi manželmi, a tiež upravuje príspevky na výživu rozvedeného manžela a na výživu a úhradu niektorých nákladov nevydatej matke. Cudzie právne poriadky môžu rodinnoprávne pomery zakladajúce vyživovaciu povinnosť, vznik nároku oprávneného na výživné, zánik vyživovacej povinnosti, či možnosti priznania výživného za predchádzajúce obdobie upravovať odlišne.

Právne predpisy upravujúce tieto vzťahy vychádzajú zo skutočnosti, že subjekty vyživovacích vzťahov svoje povinnosti plnia predovšetkým dobrovoľne. V praxi sa častokrát vyskytujú prípady, keď si tieto povinné subjekty svoju vyživovaciu povinnosť neplnia riadne a včas, v rozsahu, ktorý im určuje zákon

alebo súdne rozhodnutie, alebo ju neplnia vôbec, a to najmä z osobných, sociálnych a finančných dôvodov.

Vymáhanie výživného zo zahraničia je častokrát časovo náročný proces aj vzhľadom na stret viacerých jurisdikcií a právnych poriadkov. Naopak, keď sa oprávnená aj povinná strana nachádzajú na území Slovenska, je postup príslušných orgánov (súdov, exekútorov) iný, možno povedať, že najmä z časového hľadiska menej náročný, nakoľko sa celý proces od určenia vyživovacej povinnosti po výkon rozhodnutia riadi právnym poriadkom Slovenskej republiky.

2.1.2 Postup v konaní s Centrom

Centrum sa zaoberá vymáhaním výživného v prípadoch, keď žije osoba, ktorá má platiť výživné, v zahraničí a oprávnená osoba na území Slovenskej republiky a naopak, keď oprávnená osoba žije v zahraničí a požaduje platenie výživného od osoby, ktorá má obvyklý pobyt na území Slovenskej republiky. Každý prípad je osobitý, a preto je potrebné každú situáciu skúmať jednotlivo, s dôrazom na špecifiká konkrétnej krajiny, v ktorej sa povinný (väčšinou rodič) alebo oprávnený (väčšinou dieťa) nachádza.

Ďalej sa budeme bližšie zaoberať prípadmi, keď sa oprávnená osoba nachádza v Slovenskej republike a požaduje pomoc pri vymáhaní výživného zo zahraničia, nakoľko tieto tvoria výraznú časť predmetnej agendy Centra.

Centrum kontaktujú najmä žiadatelia, ktorí potrebujú pomoc pri vymáhaní výživného z cudziny a chcú sa poradiť o vhodnom postupe. Po doručení písomnej žiadosti (o pomoc pri vymáhaní výživného, o vydanie rozhodnutia o výživnom v zahraničí, o zvýšenie alebo zníženie výživného v zahraničí a pod.) Centrum žiadateľa informuje o ďalšom postupe a nevyhnutnosti zabezpečenia potrebných dokladov (napríklad rozsudok o výživnom, rodný list dieťaťa, výpočet dlhu na výživnom a pod.).

Po doložení všetkých požadovaných informácií a dokumentov Centrum žiadosť postúpi partnerskému ústrednému orgánu v zahraničí na ďalšie konanie. Toto konanie prebieha podľa právneho poriadku daného štátu. Úspešnosť vymáhania výživného závisí od viacerých skutočností, najmä od postupov danej krajiny, ekonomickej situácie a ochoty povinného, pružnosti rozhodovania súdov a iných orgánov a od iných okolností prípadu.

Výživné vymožené zo zahraničia Centrum preposiela žiadateľovi na účet alebo prostredníctvom poštovej poukážky.

Vymáhanie výživného z krajín, ktoré sú členskými štátmi Európskej únie

V prípadoch vymáhania výživného v rámci krajín, ktoré sú členskými štátmi Európskej únie Centrum postupuje podľa Nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (ďalej len „**Nariadenie Rady (ES) č. 4/2009**“). Podľa uvedeného Nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 môžu žiadatelia prostredníctvom Centra žiadať o:

- a) uznanie alebo uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia;
- b) výkon rozhodnutia vydaného alebo uznaného v dožiadanom členskom štáte;
- c) vydanie rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte, ak žiadne neexistuje, vrátane určenia rodičovstva, ak je to potrebné;

- d) vydanie rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte, ak rozhodnutie vydané v inom štáte ako dožiadanom členskom štáte nemožno uznať alebo vyhlásiť za vykonateľné; alebo
- e) zmenu rozhodnutia vydaného v dožiadanom členskom štáte.

Najčastejšími žiadosťami sú žiadosti o uznanie, vyhlásenie vykonateľnosti alebo výkon rozhodnutia vo veci vyživovacej povinnosti, ktoré tvoria viac ako 95 % všetkých žiadostí vo veci výživného doručených do Centra.

Vymáhanie výživného z krajín, ktoré nie sú členskými štátmi Európskej únie

V prípadoch vymáhania výživného z krajín, ktoré nie sú členskými štátmi Európskej únie Centrum poskytuje bezplatnú právnu pomoc žiadateľom pri vymáhaní výživného podľa Dohovoru o vymáhaní výživného v cudzine z 20. júna 1956, Dohovoru o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny z 23. novembra 2007, či na základe vzájomnosti (napr. Austrália, kanadské provincie Britská Kolumbia, Manitoba, Ontario, Alberta) alebo bilaterálnych zmlúv uzavretých medzi Slovenskou republikou a konkrétnym štátom.

Vymáhanie výživného z krajín, ktoré nie sú signatárom medzinárodných dohovorov v oblasti vymáhania výživného a pri neznámom pobyte povinnej osoby

Centrum nemôže poskytnúť pomoc pri vymáhaní výživného v prípadoch, kedy oprávnená osoba má záujem o vymáhanie výživného od povinnej osoby nachádzajúcej sa v krajine, ktorá nepristúpila k žiadnemu z dohovorov v danej oblasti, alebo keď nie je známy aktuálny pobyt povinnej osoby v cudzine. V týchto prípadoch však môže Centrum vydať potvrdenie na účely poskytovania náhradného výživného o tom, že vymáhanie výživného z cudziny nie je možné.

2.1.3 Problematika v konaniach

Brexit

Od 31. januára 2020 Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „**Spojené kráľovstvo**“) nie je členom Európskej únie a zároveň od tohto dátumu začalo plynúť tzv. prechodné obdobie, počas ktorého sa na Spojené kráľovstvo ďalej vzťahovali normy Európskej únie, a teda spolupráca medzi Slovenskou republikou a Spojeným kráľovstvom v oblasti vymáhania výživného počas prechodného obdobia prebiehala aj naďalej v intenciách Nariadenia Rady (ES) č. 4/2009. Prechodné obdobie skončilo dňa 31. decembra 2020. Dňom 01. januára 2021 sa na vymáhanie výživného vo vzťahu k Spojenému kráľovstvu začal uplatňovať Dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny z 23. novembra 2007 (ďalej len „**Dohovor o vymáhaní výživného**“).

Nakoľko v praxi vznikali početné problémy, po rokovaní v rámci Európskej únie sa ustálilo, že Spojené kráľovstvo bude na konania o vymáhanie výživného na podklade rozhodnutia, ktoré bolo vydané v konaní začatom pred uplynutím prechodného obdobia uplatňovať aj naďalej postup podľa Nariadenia Rady (ES) č. 4/2009. Postup podľa Dohovoru o vymáhaní výživného sa bude uplatňovať na konania o vymáhanie výživného na podklade rozhodnutia, ktoré bolo vydané v konaní začatom po uplynutí prechodného obdobia. Rozhodným pre určenie, ktorý právny nástroj sa v danom prípade použije je teda dátum začatia súdneho konania, v ktorom bola vyživovacia povinnosť určená.

Najväčšia zmena, ktorá pre žiadateľov z nového právneho režimu vyplýva, sa týka zabezpečenia prekladu súdneho rozhodnutia o určení výživného do anglického jazyka, ktorý bol v rámci režimu Nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 nahradený výpismi zo súdneho rozhodnutia.

Činnosť Centra a niektoré praktické otázky

- Vo veciach vymáhania výživného zo zahraničia je potrebné predložiť ústredným orgánom v zahraničí niektoré listiny, ktoré v podmienkach Slovenskej republiky vyhotovuje súd (napr. výpis z rozhodnutia podľa Nariadenia Rady (ES) č. 4/2009, preklady rozhodnutí a pod.). Zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Zákon o MPS**“) ustanovuje, že súd na návrh a trovy žiadateľa (ak nesplní podmienky na oslobodenie od súdneho poplatku) zabezpečí preklad žiadosti a jej príloh do cudzieho jazyka. Lehoty, v ktorých sú tieto preklady vyhotovované sú však neprímerane dlhé (aj vyše roka), čo je z pohľadu oprávneného neprijateľné, nakoľko v tomto období nemá oprávnený možnosť vymáhať výživné zo zahraničia, a dokonca mu nevznikne ani nárok na náhradné výživné. Novelou č. 108/2022 Z. z. k Zákonu o MPS Centrum presadilo, aby súdy boli povinné uvedené dokumenty vyhotovovať bez zbytočného odkladu. Uvedená novela nadobudne účinnosť 1. júla 2022.
- V priebehu roku 2021 Centrum spolupracovalo na príprave novely zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. schválenej zákonom č. 489/2021 Z. z., ktorého účinnosť je stanovená od 01. januára 2021. Novela nanovo definuje a precizuje povinnosti Centra, ktoré mu vyplývajú zo zákona o náhradnom výživnom a najmä odstraňuje praktické problémy, ktoré vyplývali zo skutočnosti, že sa na Centrum vzťahovali niektoré ustanovenia zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov. Najvýraznejšími zmenami pre poberateľov náhradného výživného je skutočnosť, že sa zrušila maximálna výška poskytovaného náhradného výživného, ktorá obmedzovala sumu poskytovaného náhradného výživného na maximálne 3,7-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa a skutočnosť, že sa zrušilo posudzovanie príjmu žiadateľa ako jedna z podmienok nároku na náhradné výživné. Oprávnená osoba taktiež bude môcť požiadať o náhradné výživné ihneď po podaní návrhu na vykonanie exekúcie, resp. postúpení návrhu na výkon rozhodnutia do zahraničia. Podľa pôvodnej právnej úpravy musela oprávnená osoba čakať na uplynutie dvoch mesiacov od podania návrhu na vykonanie exekúcie, kým si mohla uplatniť nárok na náhradné výživné.
- Žiadatelia o pomoc pri vymáhaní výživného z krajín používajúcich inú menu ako euro sú už na začiatku konania vo veci vymáhania výživného prostredníctvom Centra informovaní o skutočnosti, že pri zasielaní platieb výživného zo zahraničia bežne nastáva situácia, kedy je platba výživného znížená (alebo aj zvýšená) o kurzový rozdiel a Centrum takýmto rozdielom nemôže zabrániť. Povinná osoba podľa právnych predpisov svojho štátu totiž splní vyživovaciu povinnosť dňom, kedy je vykonaná platba, t. j. kurzovým prepočtom na euro v daný deň, a pokiaľ oprávnená osoba po cezhraničnom prevode platby dostane nižšiu sumu, nedoplatok vzniknutý kurzovým rozdielom žiaľ nie je vymáhateľný, keďže na to už neexistuje exekučný titul.

2.1.4 Hodnotenie vymáhania výživného v roku 2021

V priebehu roku 2021 Centrum evidovalo 6201 konaní vo veci výživného v rôznych fázach, z toho v roku 2021 bolo začatých 206 konaní. Uvedený počet 6201 konaní vyjadruje spisy, s ktorými Centrum pracuje dlhodobo až do doby, kedy dôvod vymáhania odpadne (spravidla do zániku vyživovacej povinnosti).

Centrum taktiež realizuje prevod vymožených platieb výživného od povinných osôb z cudziny oprávneným v Slovenskej republike, a tiež vykonáva prevody platieb zo Slovenskej republiky do cudziny. V roku 2021 bolo prostredníctvom Centra prevedených v prepočte celkom 1 005 334,14 eur, z toho zo Slovenskej republiky do cudziny 163 800,59 eur a z cudziny do Slovenskej republiky 841 533,55 eur.

V roku 2021 boli podľa informácií Centra priamo k rukám žiadateľov v Slovenskej republike (t.j. nie prostredníctvom Centra) zaplatené platby výživného v celkovej sume 162 009,35 eur.

Prehľad prevedených platieb výživného zo Slovenskej republiky do cudziny za rok 2021:

Cyprus	3 700,00
Česká republika	95 525,34
Írsko	4 200,00
Lotyšsko	1 458,00
Maďarsko	1 608,05
Nemecko	2 695,00
Poľsko	14 137,05
Rakúsko	27 581,90
Slovinsko	10,40
Spojené štáty americké	4 621,21
Švajčiarsko	2 494,72
Ukrajina	5 768,92
Spolu	163 800,59

Prehľad prevedených platieb výživného z cudziny do Slovenskej republiky za rok 2021:

Austrália	13 111,59
Belgicko	806,87
Bielorusko	1 126,77
Bulharsko	612,60
Cyprus	12 683,00
Česká republika	371 119,59
Dánsko	2 711,45
Estónsko	1 190,00
Francúzsko	10 550,00
Grécko	1 238,00
Holandsko	28 837,87
Chorvátsko	4 021,27

Izrael	5 101,85
Kanada	8 393,36
Maďarsko	6 497,89
Nemecko	71 199,80
Nórsko	7 057,12
Poľsko	7 203,04
Portugalsko	1 925,00
Rakúsko	87 892,40
Rumunsko	391,02
Slovinsko	1 737,60
Spojené kráľovstvo	58 415,75
Spojené štáty americké	88 389,40
Srbsko	11 151,03
Španielsko	4 069,98
Švajčiarsko	30 849,30
Švédsko	870,00
Taliansko	1 300,00
Turecko	1 080,00
Spolu	841 533,55,-€

Celkový počet konaní výživného (vo fáze prípravy na postúpenie návrhu, výmeny informácií aj vo fáze po postúpení do/zo zahraničia) do 31.12.2021:

Krajina	Dieťa v zahraničí			Dieťa v Slovenskej republike			Spolu
	uzavretý	v riešení	spolu	uzavretý	v riešení	spolu	
Albánsko	0	0	0	1	1	2	2
Alžírsko	0	0	0	2	2	4	4
Angola	0	0	0	1	0	1	1
Argentína	0	0	0	1	0	1	1
Austrália	1	0	1	12	7	19	20
Bahrajn	0	0	0	0	1	1	1
Belgicko	5	1	6	11	9	20	26
Bielorusko	0	1	1	0	2	2	3
Bosna a Hercegovina	1	0	1	9	1	10	11
Brazília	0	1	1	5	1	6	7
Brunej	0	0	0	0	1	1	1
Bulharsko	0	0	0	10	3	13	13
Cyprus	1	2	3	13	14	27	30
Česká republika	477	236	713	1339	656	1995	2708
Čierna Hora	0	0	0	3	0	3	3
Čína	0	0	0	0	1	1	1
Dánsko	0	0	0	3	3	6	6
Dominikánska republika	0	0	0	1	0	1	1

Egypt	1	0	1	0	8	8	9
Ekvádor	0	0	0	1	2	3	3
Estónsko	1	0	1	1	1	2	3
Filipíny	0	0	0	2	0	2	2
Fínsko	1	0	1	2	2	4	5
Francúzsko	5	0	5	27	43	70	75
Grécko	4	0	4	18	16	34	38
Guinea	0	0	0	2	0	2	2
Holandsko	10	4	14	24	20	44	58
Honduras	0	0	0	0	1	1	1
Chorvátsko	1	1	2	19	14	33	35
India	0	0	0	0	2	2	2
Irak	1	0	1	2	1	3	4
Irán	0	0	0	0	2	2	2
Írsko	5	4	9	40	30	70	79
Island	1	0	1	0	0	0	1
Izrael	1	0	1	5	4	9	10
Japonsko	0	0	0	8	3	11	11
Jemen	0	0	0	1	0	1	1
Jordánsko	0	0	0	4	2	6	6
Kanada	9	4	13	18	10	28	41
Kongo	0	0	0	1	0	1	1
Kórejská republika	0	0	0	0	1	1	1
Kuba	0	0	0	8	0	8	8
Kuvajt	0	0	0	3	0	3	3
Libanon	2	0	2	0	0	0	2
Líbya	0	0	0	1	2	3	3
Lichtenštajnsko	0	0	0	1	0	1	1
Litva	1	1	2	0	1	1	3
Lotyšsko	0	2	2	1	0	1	3
Luxembursko	0	0	0	3	1	4	4
Madagaskar	0	0	0	1	0	1	1
Maďarsko	16	22	38	69	56	125	163
Malta	0	1	1	0	0	0	1
Maroko	0	0	0	4	0	4	4
Mauritánia	0	0	0	1	0	1	1
Mexiko	0	0	0	4	1	5	5
Monako	0	0	0	0	1	1	1
Mozambik	0	0	0	1	0	1	1
Nemecko	58	22	80	200	171	371	451
Nešpecifikované	2	0	2	145	45	190	192

Nigéria	0	0	0	0	3	3	3
Nórsko	5	5	10	7	4	11	21
Nový Zéland	0	0	0	3	0	3	3
Omán	1	0	1	0	0	0	1
Peru	0	0	0	0	3	3	3
Poľsko	67	37	104	36	34	70	174
Portugalsko	0	0	0	3	3	6	6
Rakúsko	70	73	143	194	131	325	468
Rumunsko	2	1	3	11	9	20	23
Rusko	0	0	0	9	3	12	12
Severné Macedónsko	0	0	0	14	2	16	16
Slovinsko	4	4	8	8	6	14	22
Somálsko	0	0	0	1	0	1	1
Spojené arabské emiráty	0	0	0	3	0	3	3
Spojené kráľovstvo	45	11	56	281	271	552	608
Spojené štáty americké	19	3	22	88	43	131	153
Srbsko	2	3	5	37	14	51	56
Sýria	1	0	1	4	0	4	5
Šalamúnove ostrovy	0	0	0	0	1	1	1
Španielsko	2	0	2	35	48	83	85
Švajčiarsko	12	8	20	65	72	137	157
Švédsko	18	2	20	14	3	17	37
Taliansko	5	0	5	89	92	181	186
Tanzánia	0	0	0	1	0	1	1
Tunisko	0	0	0	6	3	9	9
Turecko	1	0	1	6	10	16	17
Ukrajina	5	6	11	20	9	29	40
Venezuela	0	0	0	1	0	1	1
Vietnam	1	0	1	8	3	11	12
Zambia	0	0	0	1	0	1	1
Spolu	864	455	1319	2973	1909	4882	6201

Celkový počet konaní vo veci výživného začatých v priebehu roku 2021:

štát	Dieťa v zahraničí	Dieťa v Slovenskej republike	spolu
Austrália	0	1	1
Belgicko	1	1	2
Bielorusko	0	0	0
Bulharsko	1	0	1
Bosna a Hercegovina	0	1	1

Cyprus	0	2	2
Česko	20	40	60
Egypt	0	1	1
Estónsko	0	0	0
Francúzsko	0	2	2
Grécko	0	1	1
Holandsko	1	0	1
Írsko	2	5	7
Jemen	0	0	0
Kanada	1	2	3
Líbya	0	1	1
Litva	0	1	1
Lotyšsko	1	0	1
Maďarsko	0	9	9
Nemecko	11	16	27
Nešpecifikované	0	1	1
Nigéria	0	1	1
Nórsko	4	1	5
Poľsko	8	5	13
Rakúsko	11	7	18
Rumunsko	0	2	2
Severné Macedónsko	0	0	0
Slovinsko	1	1	2
Spojené kráľovstvo	2	21	23
Spojené štáty americké	0	1	1
Srbsko	0	2	2
Sýria	0	0	0
Španielsko	0	6	6
Švajčiarsko	1	7	8
Švédsko	0	0	0
Taliansko	0	1	1
Turecko	0	0	0
Ukrajina	1	0	1
Vietnam	0	1	1
Spolu	66	140	206

2.2 Medzinárodné únosy detí a právo styku

2.2.1 Úvod

Podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (ďalej len „Dohovor o únosoch“) je protiprávnym konaním premiestnenie dieťaťa do niektorého zo zmluvných štátov alebo zadržanie dieťaťa v niektorom zo zmluvných štátov v prípade, ak sú zároveň splnené dve podmienky. Prvou podmienkou je, že týmto neoprávneným premiestnením alebo zadržaním došlo k porušeniu opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, na ktorého území malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním. Druhou podmienkou je, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu či zadržaniu. Opatrovnícke právo možno nadobudnúť viacerými spôsobmi, napr. priamo zo zákona, na základe rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu alebo na základe dohody platnej podľa právneho poriadku tohto štátu.

Medzinárodným rodičovským únosom je zjednodušene povedané trvalé premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa jedným z rodičov bez súhlasu druhého rodiča do iného štátu, ako je štát obvyklého (faktického) pobytu dieťaťa.

V prípadoch neoprávneného premiestnenia a zadržania maloletého dieťaťa nie je podstatná štátna príslušnosť dieťaťa, nie je podstatné, kde sa dieťa narodilo alebo kde je prihlásené na trvalý pobyt. Relevantným údajom pre rozhodnutie je obvyklý pobyt dieťaťa. O tom, kde je miesto obvyklého pobytu maloletého dieťaťa môže rozhodnúť len súd. Obvyklý pobyt dieťaťa musí byť určený na základe súhrnu osobitných skutkových okolností každého jednotlivého prípadu. Okrem fyzickej prítomnosti dieťaťa v danej krajine musia byť zohľadnené ďalšie faktory, z ktorých je možné vyvodiť, že táto prítomnosť nemá dočasný alebo príležitostný charakter, a že pobyt dieťaťa odzrkadľuje istú mieru začlenenia do sociálneho a rodinného prostredia. Štátom obvyklého pobytu dieťaťa je štát, v ktorom dieťa dlhodobo žije, má tam vytvorené rodinné a sociálne zázemie, teda rodinu, priateľov,

napríklad tam navštevuje predškolské alebo školské zariadenie, záujmové krúžky. V tomto štáte je dieťa zvyčajne zdravotne poistené, má tu svojho lekára, a pod., teda štát, ku ktorému ho viažu určité väzby.

Cieľom Dohovoru o únosoch je obnovenie pôvodného stavu pred únosom dieťaťa. Podobne Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „**Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003**“) uvádza, že súd nemôže odmietnuť návrat dieťaťa podľa článku 13 písm. b) Dohovoru o únosoch, ak sa preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate. Je potrebné zdôrazniť, že vždy sa musí každý prípad posudzovať individuálne s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa, a preto aj Dohovor o únosoch upravuje prípady, kedy je možné odmietnuť návrat dieťaťa.

V konaní o návrat dieťaťa zohrávajú dôležité úlohy ústredné orgány, ktoré ustanovujú jednotlivé štáty, a ktoré pri plnení Dohovoru o únosoch vzájomne spolupracujú. Ústredný orgán štátu, na území ktorého sa dieťa nachádza, je povinný prijať všetky opatrenia na dosiahnutie dobrovoľného návratu dieťaťa. Na uláhčenie dosiahnutia dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností sa Centrum pokúša o zmierlivé riešenie veci. Pokiaľ s tým obe strany súhlasia, zmierovacie konanie sa uskutoční v rámci príslušných orgánov a právnych predpisov štátu, kde sa dieťa aktuálne nachádza. Ak dohoda nie je možná a dôjde k súdnemu konaniu, justičné orgány musia konať bez zbytočného odkladu.

Dieťa má v zmysle medzinárodných dohovorov právo byť v kontakte (právo styku) s oboma rodičmi, rovnako ako má každý rodič právo byť v kontakte s vlastným dieťaťom, bez ohľadu na to, či rodičia dieťaťa žijú spolu alebo oddelene. V prípade, že dôjde k rozchodu, odluke alebo rozvodu rodičov, mali by mať obaja rodičia aj naďalej možnosť zapájať sa do výchovy dieťaťa. V prípade zverenia dieťaťa do starostlivosti iba jednému z rodičov by mal byť nastavený rozumný režim kontaktov dieťaťa s rodičom, ktorý ho nemá zverené do starostlivosti, prípadne aj s inými blízkymi osobami (napr. starí rodičia). V praxi však dohoda medzi rodičmi často nebýva jednoduchá a v medzinárodných rodinách môže byť hľadanie kompromisu ešte zložitejšie. V prípadoch, keď jeden z rodičov bráni druhému, aby sa stýkal s dieťaťom, možno prostredníctvom Centra podniknúť právne kroky na zabezpečenie nerušeného výkonu práva styku s dieťaťom.

V oblasti neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa a práva styku rodiča s dieťaťom, resp. jeho účinného výkonu, sa postupuje podľa:

- Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. novembra 1980,
- Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996,
- Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000,
- vnútroštátnej úpravy:
 - o zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
 - o zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov,
 - o zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov,
 - o vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých.

V rámci členských štátov EÚ (okrem Dánska) výrazným spôsobom doplnilo Dohovor o únosoch Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003, a to sprísnením podmienok. Účelom prijatia tejto úpravy bolo, aby jednotlivé krajiny zabezpečili čo najrýchlejší návrat neoprávnene premiestneného dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu a ochránili tak dieťa pred škodlivými účinkami neoprávneného premiestnenia alebo zadržania. Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 dopĺňa a presnejšie špecifikuje viaceré ustanovenia Dohovoru o únosoch v podmienkach Európskej únie, a tak podstatným spôsobom deklaruje dôležitosť konaní o nariadení návratu.

Významnou zmenou v právnej úprave oblasti medzinárodných únosov detí je nové znenie Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003. Dňa 25. júna 2019 Európska únia prijala revidované znenie tohto nariadenia – Nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí (prepracované znenie) (ďalej len „**Nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111**“), ktoré sa začne uplatňovať od 1. augusta 2022. Nariadenie Rady (EÚ) č. 2019/1111 prináša niekoľko zmien naprieč celou medzinárodnou úpravou právomoci, uznávania a výkonu rozhodnutí vo veciach rodičovských práv a povinností v členských štátoch EÚ a spolupráce ústredných orgánov. V oblasti rodičovských únosov ide napríklad o:

- stanovenie lehôt na rozhodnutie v konaní o návrat: povinnosť súdu prvého stupňa vydať rozhodnutie do 6 týždňov, povinnosť súdu každého ďalšieho stupňa vydať rozhodnutie do 6 týždňov (v oboch prípadoch za predpokladu, že tomu nebránia výnimočné okolnosti), povinnosť súdu informovať žiadateľa o dôvodoch odkladu výkonu rozhodnutia v prípade, že sa nevykonalo do 6 týždňov od začatia vykonávacieho konania,
- vykonateľnosť rozhodnutia o nariadení návratu dieťaťa vo všetkých členských štátoch,
- povinnosť ústredného orgánu (Centra) potvrdiť prijatie novej žiadosti o návrat do 5 pracovných dní.

S ohľadom na potrebu zefektívnenia konania o návrate maloletých do krajín ich obvyklého pobytu je vhodné spomenúť taktiež vnútroštátnu úpravu – zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok. Tento stanovuje miestnu príslušnosť súdov, ktoré sú príslušné rozhodovať vo veci návratových konaní (Okresný súd Bratislava I, Okresný súd Banská Bystrica a Okresný súd Košice I), lehoty a náležitosti návrhov na nariadenie návratu. Zároveň je v tomto kódexe stanovený postup orgánov pri výkone rozhodnutia o návrate, ktorý je podrobnejšie upravený vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých.

2.2.2 Postup v konaní s Centrom

V rámci medzinárodných únosov Centrum poskytuje pomoc a súčinnosť v zmysle Dohovoru o únosoch žiadateľom a ústredným orgánom v prípadoch, keď je dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržované v cudzine, pričom krajinou jeho obvyklého pobytu bola Slovenská republika a naopak, keď je dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržované v Slovenskej republike, pričom krajinou jeho obvyklého pobytu bol iný štát, ktorý je signatárom Dohovoru o únosoch.

Rodič, ktorého dieťa bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané v cudzine, sa môže domáhať návratu dieťaťa prostredníctvom Centra, a/alebo sa môže obrátiť priamo na súd štátu, do ktorého bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo v ktorom je zadržované. Hraničným vekom na podanie žiadosti o návrat v zmysle Dohovoru o únosoch je 16. rok veku maloletého dieťaťa.

Centrum žiadateľovi pomáha skompletizovať žiadosť, potrebné formuláre a doklady, ktoré postúpi partnerskému ústrednému orgánu v zahraničí. Od zahraničného partnerského orgánu Centrum následne zisťuje informácie, či sa dieťa s druhým rodičom na území tohto štátu naozaj nachádza, na ktorom súde treba podať návrh na návrat dieťaťa, aké sú možnosti bezplatnej právnej pomoci (právneho zastúpenia v súdnom konaní o návrate), prípadne aké sú možnosti mimosúdneho riešenia situácie a pod. Získané informácie oznámi žiadateľovi. Upozorňujeme, že kvalita spolupráce a možnosť zaistenia návratu dieťaťa sa líši v závislosti od konkrétneho štátu. Rovnako sa líši aj dĺžka konania, možnosti podania odvolania proti rozhodnutiu o (ne)nariadení návratu a odkladný účinok podaného odvolania.

V prípadoch neoprávneného premiestnenia alebo zadržavania dieťaťa z cudziny na území Slovenskej republiky Centrum:

- sa pokúša kontaktovať únoscu maloletého dieťaťa a žiada ho o dobrovoľný návrat dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu; ponúka tiež únoscovi maloletého dieťaťa riešenie situácie prostredníctvom zmierovacieho konania / mediácie;
- žiada príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o potvrdenie pobytu maloletého, o prešetrenie rodinných, bytových a sociálnych pomerov dieťaťa a o zistenie úmyslu únoscu navrátiť maloleté dieťa do krajiny jeho obvyklého pobytu;
- podľa uvádzaného / zisteného pobytu maloletého dieťaťa v Slovenskej republike upovedomuje príslušný súd o postupe podľa článku 16 Dohovoru o únosoch, t. j. o skutočnosti, že je súd povinný zdržať sa konania vo veciach opatrovníckeho práva až kým sa nerozhodne, že návrat dieťaťa sa podľa tohto dohovoru neuskutoční (okrem prípadu, keď v primeranej lehote po doručení oznámenia nebola podaná žiadosť podľa tohto Dohovoru o únosoch).

V rámci práva styku rodiča s maloletými deťmi Centrum ako ústredný orgán spolupracuje s ústrednými orgánmi cudzích štátov, aby podporili nerušený výkon práva styku a dodržiavanie podmienok, ktorými môže byť výkon tohto práva podmienený. V prípadoch týkajúcich sa úpravy styku rieši Centrum prípady, kedy sa dieťa, ktoré je predmetom úpravy práva styku, nachádza na území Slovenskej republiky alebo na území zmluvného štátu Dohovoru o únosoch alebo Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003. Žiadateľ nachádzajúci sa na území Slovenskej republiky alebo ústredný orgán (ak sa žiadateľ nachádza na území iného zmluvného štátu Dohovoru o únosoch alebo Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003) môže žiadať o účinný výkon práva styku s maloletým dieťaťom na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia, o zmenu úpravy práva styku s maloletým dieťaťom alebo o úpravu práva styku s maloletým dieťaťom.

2.2.3 Problematika v konaniach

Prioritou pri riešení neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa, ale takisto aj pri riešení účinného výkonu, zmeny a určenia práva styku k maloletému dieťaťu je pre Centrum najmä snaha o zmierlivé riešenie prípadu. Zmierlivé riešenie veci sa uskutočňuje predovšetkým formou poskytovania psychologického poradenstva a organizovania zmierovacích stretnutí s rodičmi dieťaťa sprostredkovaných Centrom za predpokladu, že rodičia dieťaťa prejavia o takúto formu riešenia sporu záujem. Centrum sa usiluje umožniť rodičom urovnať spor zmierlivou cestou a dať im priestor na adekvátnu formu komunikácie. Táto forma riešenia situácie má spravidla výrazne menší negatívny vplyv na maloleté dieťa a tiež je pre rodičov finančne aj časovo menej náročná. Centrum umožňuje stretnutia rodičov za účasti pracovníkov Centra, resp. psychológa a ich vzájomnú komunikáciu za

účelom dosiahnutia dohody bez súdneho konania. V závislosti od osobitostí prípadu Centrum spolupracuje aj s mediátormi zapísanými v zozname mediátorov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

Vo vykonávacej fáze návratových konaní Centrum nemá právomoc konať. Výkon rozhodnutí vo veciach maloletých, a teda aj vo veciach návratu detí či práva styku, je v kompetencii súdov Slovenskej republiky a je upravený v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov a vo vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých.

Centrum dbá v oblasti neoprávneného premiestnenia alebo zadržania taktiež na dôraznú prevenciu, a informuje predovšetkým prostredníctvom webovej stránky Centra, správami v médiách, tlačenými informáciami pre verejnosť, ako aj formou poradenstva, ktoré poskytujú zamestnanci Centra telefonicky, emailom a osobne. Rovnako tak Centrum vyvíja aktivity zamerané na šírenie osvety a zlepšovanie informovanosti o povahe a účele týchto konaní.

Z hľadiska zlepšenia informovanosti odbornej verejnosti vo veciach týkajúcich sa Dohovoru o únosoch rozvíjalo Centrum spoluprácu s mnohými inštitúciami na území SR, predovšetkým so súdmi Slovenskej republiky a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ale aj s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a jednotlivými zastupiteľskými úradmi SR v zahraničí ako aj s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky.

2.2.4 Hodnotenie a analýza vývoja v roku 2021

Počet nových prípadov neoprávneného premiestnenia alebo zadržania bol v roku 2021 porovnateľný ako v roku 2020, konkrétne počet 37 nových prípadov v roku 2021 v porovnaní s počtom 38 nových prípadov v roku 2020. Prípady týkajúce sa práva styku majú stabilnú tendenciu. V roku 2021 Centrum zaregistrovalo celkovo 14 nových prípadov, pričom v roku 2020 to bolo 10 nových prípadov.

Z celkového počtu 37 nových prípadov neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa za rok 2021 tvorilo 19 prípadov neoprávneného premiestnenia detí zo Slovenskej republiky do zmluvného štátu Dohovoru o únosoch a 18 prípadov neoprávneného premiestnenia detí zo zmluvného štátu Dohovoru o únosoch na územie Slovenskej republiky.

Za rok 2021 zaregistrovalo Centrum 14 nových žiadostí týkajúcich sa práva styku rodiča s dieťaťom; z toho 11 konaní sa týkalo situácie, keď bolo dieťa v niektorom zo zmluvných štátov Dohovoru o únosoch a žiadateľ v Slovenskej republike a v 3 konaniach išlo o opačné situácie, teda dieťa sa nachádza v Slovenskej republike a žiadateľom je osoba s obvyklým pobytom v niektorom zo zmluvných štátov Dohovoru o únosoch.

Prehľad nových konaní o neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní dieťaťa zaregistrovaných v roku 2021

Štát	únos zo SR	únos do SR	spolu
Česká republika	2	4	6
Francúzsko	0	2	2
Chorvátsko	0	1	1
Maďarsko	3	1	4

Nemecko	2	1	3
Nórsko	1	1	2
Poľsko	1	0	1
Rakúsko	3	4	7
Spojené kráľovstvo	3	3	6
Srbsko	2	0	2
Švajčiarsko	0	1	1
Ukrajina	2	0	2
Spolu	19	18	37

Počet konaní o práve styku rodiča s dieťaťom za rok 2021

Štát	dieťa v zahraničí	dieťa v SR	spolu
Česko	0	1	1
Južná Afrika	1	0	1
Litva	1	0	1
Luxembursko	1	0	1
Maďarsko	1	0	1
Mexiko	1	0	1
Nemecko	0	1	1
Rakúsko	1	1	2
Rusko	1	0	1
Spojené kráľovstvo	4	0	4
Spolu	11	3	14

2.3 Medzinárodná sociálnoprávna ochrana

2.3.1 Úvod

Život v zahraničí neznamena iba nové prostredie, jazyk, zvyklosti a kultúru. Je veľmi dôležité uvedomiť si, že každý štát má svoj právny poriadok a každá osoba, ktorá sa rozhodla žiť na území cudzieho štátu, musí rešpektovať jeho právo a jurisdikciu.

Ak niekto nedodržiava predpisy alebo porušuje zákony štátu, v ktorom sa nachádza, môže to mať veľmi vážne následky nielen pre neho, ale aj pre jeho rodinu a okolie.

Centrum v týchto prípadoch radí rodičom maloletých detí, aby sa vopred informovali o právnych predpisoch týkajúcich sa sociálnoprávnej ochrany detí v danej krajine a rovnako o miestnych zvyklostiach. Sociálne orgány v cudzích krajinách môžu výchovu, rodičovské postupy a podmienky, v ktorých dieťa vyrastá posudzovať výrazne prísnejšie.

Pochybnosti o výchove, bezpečnosti a zdravom rozvoji maloletého dieťaťa v rodine môžu viesť k zvýšenému záujmu príslušných orgánov o túto rodinu. Sociálne orgány môžu v závislosti od situácie prijať sociálnoprávne opatrenia od jednoduchého poradenstva a podpory až po krajné opatrenie, ktorým je odobratie dieťaťa z rodiny.

Centrum v rámci tejto agendy pôsobí ako ústredný orgán Slovenskej republiky zabezpečujúci komunikáciu vo veciach sociálnoprávnej ochrany detí v prípadoch s medzinárodným prvkom, a to najmä na základe Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 a Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa, uzatvoreným dňa 19. októbra 1996. Centrum na žiadosť zahraničného ústredného orgánu alebo nositeľa rodičovských práv a povinností poskytuje potrebnú spoluprácu a prijíma všetky potrebné kroky, priamo alebo prostredníctvom verejných orgánov alebo iných inštitúcií najmä na:

- a) zhromažďovanie a výmenu informácií o situácii dieťaťa, o začatých konaniach týkajúcich sa dieťaťa alebo o prijatých rozhodnutiach, ktoré sa týkajú dieťaťa a pod.;

- b) poskytovanie informácií a pomoci, ktorú súdy potrebujú na účely umiestňovania dieťaťa v ústavnej alebo pestúnskej starostlivosti v zahraničí. Keď súd, ktorý má právomoc, zvažuje umiestnenie dieťaťa do zariadenia starostlivosti o dieťa alebo pestúnskej starostlivosti v cudzine, najprv sa poradí s ústredným orgánom alebo iným príslušným orgánom v tomto štáte, ak sa v tomto štáte vo vnútroštátnych prípadoch umiestnenia dieťaťa vyžaduje zásah verejného orgánu. Rozsudok o takomto umiestnení možno vydať v žiadajúcom štáte iba vtedy, ak príslušný orgán dožiadaného štátu vyjadril súhlas s takýmto umiestnením.
- c) uľahčenie dosiahnutia dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností mediáciou alebo inými metódami a uľahčenie cezhraničnej spolupráce na tento účel.

2.3.2 Postup v konaní s Centrom

Centrum rieši každý prípad individuálne a proaktívne, pričom zakaždým starostlivo zvažuje postup a robí všetky potrebné úkony v záujme zabezpečenia ochrany záujmov maloletých detí v rámci kompetencií ústredného orgánu podľa medzinárodných právnych aktov.

Centrum na základe medzinárodných dohovorov a príslušných právnych aktov Európskej únie spolupracuje na riešení situácie v najlepšom záujme dieťaťa s partnerskými ústrednými orgánmi v zahraničí. Často je do celého procesu zapojené aj veľvyslanectvo Slovenskej republiky v danej krajine (najmä konzulárne oddelenie), prípadne aj iné relevantné subjekty.

Ak je obvyklý pobyt dieťaťa v zahraničí, vo veciach starostlivosti o dieťa rozhoduje spravidla tamojší súd, štátne občianstvo dieťaťa v tomto prípade nie je rozhodujúce. Ak súd nerozhodne o navrátení dieťaťa do starostlivosti rodičov, môže dieťa umiestniť v danej krajine (v náhradnej osobnej starostlivosti blízkej osoby, pestúnskej starostlivosti, v zariadení a pod.) alebo aj v Slovenskej republike, ak je tu vhodná osoba, ktorá je schopná a ochotná prevziať dieťa do svojej starostlivosti, prípadne môže dieťa umiestniť v centre pre deti a rodiny. Súd má povinnosť rozhodovať v najlepšom záujme dieťaťa prihliadajúc na konkrétne okolnosti prípadu.

Centrum rodičom a osobám, ktoré chcú prevziať dieťa do starostlivosti, odporúča, aby aktívne spolupracovali so zahraničnými súdmi aj orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a hľadali riešenie vzniknutej situácie aj s pomocou právneho zástupcu v mieste faktického pobytu dieťaťa.

Centrum plní úlohy ústredného orgánu Slovenskej republiky aj v prípade, ak súd na území jedného členského štátu, ktorý má právomoc konať a rozhodovať vo veci, zvažuje umiestnenie maloletého dieťaťa do zariadenia starostlivosti o dieťa alebo do pestúnskej starostlivosti na území iného štátu. Konajúci súd sa má pred vydaním rozhodnutia najprv poradiť s príslušným ústredným orgánom o možnosti a vhodnosti umiestnenia maloletého dieťaťa do náhradnej starostlivosti na území v zahraničí, ak sa v tomto štáte vo vnútroštátnych prípadoch umiestnenia dieťaťa vyžaduje zásah verejného orgánu. Rozsudok o takomto umiestnení maloletého dieťaťa možno vydať v žiadajúcom štáte iba vtedy, ak príslušný orgán dožiadaného štátu vyjadril súhlas s takýmto umiestnením.

2.3.3 Hodnotenie a analýza vývoja v roku 2021

V roku 2021 Centrum celkovo riešilo 109 prípadoch detí odobratých v iných krajinách, pričom najviac prípadov odobratých detí bolo v Spojenom kráľovstve a v Rakúsku.

Prehľad konaní o odobratí detí zaregistrovaných v roku 2021

Krajina	Počet odobratých detí	Vrátené rodičom	Vrátené do biologickej rodiny do SR	Vrátené do zariadenia v SR
Česko	7	0	1	0
Írsko	1	0	0	0
Nemecko	13	0	0	0
Poľsko	1	1	0	0
Rakúsko	13	0	0	0
Rumunsko	1	1	0	0
Spojené kráľovstvo	33	3	0	2
Švédsko	4	0	0	0
Taliansko	3	0	1	0
Spolu	109	8	2	4

Centrum sa snaží napomôcť k repatriácii maloletých detí na územie Slovenskej republiky najmä do ich biologických rodín. Centrum sa stretáva s mnohými prípadmi, kedy sa maloleté dieťa navráti späť do starostlivosti rodinného príslušníka v krajine, v ktorej bolo dieťa odobraté. V roku 2021 boli do biologických rodín na území SR celkovo navrátené 2 deti. V prípade, ak návrat do biologickej rodiny nie je možný, je potrebné hľadať zariadenie na území SR, ktoré zodpovedá potrebám dieťaťa. Do zariadení v SR bolo za rok 2021 navrátené celkovo 4 deti.

2.4 Medzištátne osvojenia

2.4.1 Úvod

Sprostredkovanie medzištátneho osvojenia je častokrát poslednou možnosťou ako dieťaťu zabezpečiť vývin v zdravom rodinnom prostredí. Proces medzištátneho osvojenia je veľmi zložitý a formálny proces, ktorého cieľom je chrániť a zabezpečiť najlepší záujem dieťaťa. Dohovor o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach zo dňa 29. mája 1993 (ďalej len „**Dohovor o osvojeniach**“) stanovuje základné pravidlá tohto procesu. Jeho konkrétne podmienky sa následne líšia v závislosti od právnych úprav v štátoch, ktoré sú do procesu zapojené.

V súčasnej dobe prebieha sprostredkovanie medzištátneho osvojenia v prípade žiadateľov zo zahraničia o osvojenie detí zo Slovenska. Ročne Centrum sprostredkuje približne tri až štyri osvojenia. Na sprostredkovaní osvojenia dieťaťa zo zahraničia slovenskými žiadateľmi Centrum v roku 2021 viedlo aktívnu komunikáciu s krajinami pôvodu dieťaťa. Náhradná rodinná starostlivosť formou medzištátneho osvojenia sa realizuje na základe zásady princípu subsidiarity a princípu najlepšieho záujmu dieťaťa. Centrum neustále komunikuje s partnerskými orgánmi za účelom skvalitnenia spolupráce a sprostredkovania samotného osvojenia.

2.4.2 Úlohy Centra v oblasti medzištátnych osvojení

Podľa čl. 6 Dohovoru o osvojeniach v Slovenskej republike za ústredný orgán, ktorý bude vykonávať úlohy uložené v zmysle Dohovoru o osvojeniach, bolo určené Centrum.

Cieľom Dohovoru o osvojeniach je:

- a) vytvoriť záruky, aby sa medzištátne osvojenia uskutočňovali iba v najlepšom záujme dieťaťa a pri rešpektovaní jeho základných práv priznaných medzinárodným právom,

- b) zaviesť systém spolupráce medzi zmluvnými štátmi, ktorý zabezpečí, že tieto záruky sa budú dodržiavať, a tým zabrániť únosom, predaju alebo obchodovaniu s deťmi,
- c) zabezpečiť v zmluvných štátoch uznanie osvojení, ktoré sa uskutočnili na základe Dohovoru o osvojeniach.

Podľa Postupu pri medzištátnych osvojeniach v zmysle Dohovoru o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach, ktorý schválil minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR dňa 27. septembra 2018 (ďalej len „**Postup**“), Centrum ako ústredný orgán štátu pôvodu dieťaťa plní okrem ďalších najmä tieto úlohy:

- a) spolupracuje so zahraničnými ústrednými orgánmi a prerokúva administratívne postupy pre uskutočnenie medzištátnych osvojení podľa dohovoru o osvojeniach, prípadne formou protokolu o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach;
- b) monitoruje a porovnáva aktuálnu právnu úpravu v jednotlivých spolupracujúcich štátoch s ohľadom na právne predpisy Slovenskej republiky;
- c) sleduje dodržiavanie uzatvorených protokolov o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach a prijíma vhodné opatrenia na odstránenie ich nedostatkov;
- d) prijíma a posudzuje žiadosti žiadateľov o medzištátne osvojenie podľa Dohovoru o osvojeniach a podľa dohodnutých postupov;
- e) vedie evidenciu žiadostí a zoznam žiadateľov o medzištátne osvojenia;
- f) v prípade, ak je Slovenská republika štátom pôvodu:
 1. vedie prehľad detí s obvyklým pobytom v Slovenskej republike, ktorým možno sprostredkovať medzištátne osvojenie (ďalej len „prehľad detí“), posudzuje a zabezpečuje kompletnosť a obsahovú stránku dokumentácie týchto detí;
 2. na účely sprostredkovania nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom s obvyklým pobytom v Slovenskej republike a zahraničným žiadateľom vyberá najvhodnejšieho zahraničného žiadateľa o osvojenie; na tento účel zriaďuje poradné orgány – tím odborníkov pre posudzovanie dokumentácie detí a žiadostí žiadateľov o medzištátne osvojenie (ďalej len „tím odborníkov“) a komisiu pre medzištátne osvojenia (ďalej len „komisia“), ktoré odporúčajú svoje závery pri výbere žiadateľov riaditeľovi Centra;
 3. organizuje v spolupráci s určenými úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, zariadeniami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a ďalšími zúčastnenými subjektmi nadviazanie osobného vzťahu medzi dieťaťom s obvyklým pobytom v Slovenskej republike a zahraničným žiadateľom;
 4. sleduje vývin dieťaťa zverenieho do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo osvojeného do cudziny podľa dohovoru o osvojeniach prostredníctvom ústredných orgánov alebo akreditovaných inštitúcií prijímajúcich štátov;
 5. prijíma, posudzuje a vyhodnocuje sociálne správy o začleňovaní dieťaťa zverenieho do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo osvojeného do cudziny podľa dohovoru o osvojeniach;
 6. informuje osvojiteľov o majetkových pomeroch dieťaťa po doručení právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu o osvojení dieťaťa.
- g) v prípade, ak je Slovenská republika prijímajúcim štátom:
 1. rozhoduje vo veci zapísania fyzickej osoby, ktorá má záujem o sprostredkovanie medzištátneho osvojenia, do zoznamu žiadateľov o osvojenie dieťaťa, ktoré nemá

na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt a o vyradení žiadateľa z tohto zoznamu.

2. vedie zoznam žiadateľov o osvojenie dieťaťa, ktoré nemá na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt;
 3. prijíma, posudzuje a vyhodnocuje sociálne správy o začleňovaní dieťaťa zvereného do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo osvojeného do Slovenskej republiky podľa Dohovoru o osvojeniach;
- h) prijíma všetky potrebné opatrenia, aby pre dieťa získalo povolenie na vycestovanie zo štátu pôvodu a na jeho vstup do prijímajúceho štátu s možnosťou trvalo sa tam zdržiavať;
- i) udeľuje súhlas na osvojenie dieťaťa podľa dohovoru o osvojeniach a podľa zákona o rodine;
- j) koordinuje a dohliada na celý priebeh medzištátnych osvojení.

Postup upravuje postavenie, právomoci a postup Centra v procese medzištátnych osvojení detí s obvyklým pobytom v Slovenskej republike a mimo územia Slovenskej republiky. Medzištátne osvojenia musia prebiehať striktne v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky a medzinárodnými dohovormi. Z praxe vyplýva, že tak ako sa mení náš právny poriadok, mení sa aj právny poriadok v iných štátoch, s ktorými Centrum spolupracuje v oblasti medzištátnych osvojení. Centrum preto pravidelne komunikuje o prípadných zmenách a so svojimi partnerskými orgánmi a inštitúciami spolupracuje na ich následnom zapracovaní do príslušných protokolov o spolupráci.

2.4.3 Slovenská republika ako krajina pôvodu

Centrum neustále komunikuje s partnerskými orgánmi za účelom skvalitnenia spolupráce a sprostredkovania samotného osvojenia, využíva k tomu aj aktívnu účasť na rôznych medzinárodných konferenciách (ktoré sa však v roku 2021 kvôli pandémie COVID-19 neuskutočnili).

Spolupráca s jednotlivými prijímajúcimi krajinami

Centrum je zmluvnou stranou bilaterálnych dohôd, tzv. protokolov o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach, ktoré sú podpísané medzi ústrednými orgánmi štátu pôvodu a prijímajúceho štátu podľa čl. 6 Dohovoru o osvojeniach. V zmysle platných protokolov v roku 2021 prebiehala aktívna spolupráca medzi Centrom a:

- Francúzskou republikou, ktorej ústredný orgán je Mission de l'Adoption Internationale, Ministère des Affaires Etrangères et Européennes a pre spoluprácu so Slovenskou republikou v oblasti medzištátnych osvojení bola akreditovaná súkromná agentúra Destinées;
- Sanmarínskou republikou, ktorej ústredný orgán je The Secretariat of State for Foreign Affairs;
- Andorrským kniežatstvom, ktorého ústredný orgán je Serveid' Adopcions Àrea d'Atenció a la Infància i l'Adolescència;
- Maltskou republikou, ktorej ústredný orgán je Social Care Standards Authority, a pre spoluprácu so Slovenskou republikou v oblasti medzištátnych osvojení bola akreditovaná štátna agentúra Agenzija Appogg;
- Holandským kráľovstvom, ktorého ústredným orgánom je Ministry of Justice and Security, Central Authority International Children's Issues, a pre spoluprácu so Slovenskou republikou v oblasti medzištátnych osvojení bola akreditovaná súkromná agentúra Stichting Kind en Toekomst; v roku 2020 sa s Holandským kráľovstvom podpísalo nové Memorandum

o porozumení a zároveň sa od októbra 2020 začalo rokovať o dodatku so zmenami, keďže Holandské kráľovstvo oznámilo novú akreditovanú agentúru pre medzištátne osvojenie Foundation a New way. Momentálne má Holandské kráľovstvo na základe rozhodnutia vlády pozastavené všetky medzištátne osvojenia, Centrum iba monitoruje všetky osvojenia ktoré sa uskutočnili do roku 2021;

- Monackým kniežactvom, ktorého ústredným orgánom je la Direction des Services Judiciaires;
- Portugalskou republikou, ktorej ústredný orgán je Instituto da Sguranca Social; a aktuálne sa pracuje na aktualizácii protokolu s Portugalskou republikou;
- Belgickým kráľovstvom, ktorého ústredným orgánom pre nemecky hovoriaci región Belgického kráľovstva je Vlaams Centrum voor Adoptie, a pre spoluprácu so Slovenskou republikou v oblasti medzištátnych osvojení bola akreditovaná súkromná agentúra Ray of Hope;
- Švédskym kráľovstvom, konkrétne s akreditovanou adopčnou agentúrou Barnen framfört allt – adoptioner, s ktorou bolo Memorandum o porozumení podpísané v roku 2009 a táto agentúra zabezpečuje doručovanie postadopčných správ osvojených detí v stanovených lehotách; momentálne neprebíha aktívna spolupráca so Švédskym kráľovstvom;
- Talianskou republikou, ktorej ústredný orgán je Commissione per le Adozioni Internazionali, a pre spoluprácu so Slovenskou republikou v oblasti medzištátnych osvojení boli akreditované súkromné agentúry Servizio Regionale Adozioni Internazionali a Associazione Solidarieta' Adozioni Onlus; protokol o spolupráci bol podpísaný 7. mája 2019.
- Luxemburským veľkovoľvodstvom, ktorého ústredný orgán podľa čl. 6 Dohovoru je Ministère de l'Education nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse, Département Enfance et Jeunesse, Autorité centrale en matière d'adoption internationale a agentúra pre spoluprácu v oblasti medzištátnych osvojení je štátna agentúra „Service d'adoption de la Croix-Rouge luxembourgeoise“ („Adopčný servis luxemburského červeného kríža“).

Krajiny, s ktorými prebiehajú rokovania o možnej spolupráci v oblasti medzištátnych osvojení

Centrum vždy hľadá pre konkrétne dieťa vhodných rodičov. Nikdy nie naopak, nehľadá vhodné dieťa pre rodičov. Preto je dôležité spolupracovať s mnohými krajinami, aby bola čo najväčšia možnosť voľby vhodných rodičov pre konkrétne dieťa.

- Centrum v oblasti medzištátnych osvojení dlhodobo komunikuje s ústredným orgánom Spojených štátov amerických „U.S. Department of State Office of Children's Issues“. V súčasnom období protokol o spolupráci ešte nie je uzatvorený a je potrebné naďalej rokovať o jeho znení. V roku 2021 sme pokračovali v komunikácii so zástupcami ZÚ USA za účelom potrebnej negociácie. Zo strany Centra bolo našim partnerom predložené finálne znenie návrhu protokolu o spolupráci podľa vzoru štandardných protokolov, ktoré Centrum má uzatvorené s inými krajinami. Momentálne je materiál stále v štádiu rokovania.
- Cyperská republika prostredníctvom svojho ústredného orgánu „Ministry of Labour and Social Insurance, Social Welfare Services“ prejavuje veľký záujem o adopciu slovenských detí. V roku 2021 prebiehala komunikácia s partnerským orgánom o podmienkach protokolu o spolupráci v oblasti medzištátnych osvojení; Centrum obdržalo pripomienky k tomuto protokolu.
- Centrum bolo oslovené vo veci nadviazania spolupráce v oblasti medzištátnych osvojení ZÚ Španielskeho kráľovstva. Za tým účelom sa uskutočnilo aj osobné rokovanie medzi zástupcami Centra a ZÚ Španielskeho kráľovstva.

Centrum sa snaží o to, aby sa Slovenská republika stala aj aktívnou prijímajúcou krajinou, a teda, aby si žiadatelia s obvyklým pobytom v Slovenskej republike mohli osvojiť deti zo zahraničia. Filipínska republika prejavila záujem o spoluprácu so Slovenskou republikou ako prijímajúcim štátom. Ústredným orgánom podľa článku 6 Dohovoru je „Philippines Inter-Country Adoption Board“. Centrum 21.12.2021 podpísalo Protokol o spolupráci medzi Slovenskou republikou a Filipínskou republikou. V súčasnosti prebieha proces ratifikácie zo strany Filipínskej republiky. Centrum však už dostalo písomné povolenie o začatie prípravy dokumentácie žiadateľov zo Slovenskej republiky v prípade záujmu. Ústredný orgán Filipínskej republiky kvôli veľkému počtu záujemcov aktuálne obmedzil počet žiadostí zo Slovenskej republiky na dve (2) ročne.

2.4.4 Prehľad medzištátnych osvojení za rok 2021

Počet novoprijatých spisových dokumentácií detí za rok 2021

Centrum prijíma spisovú dokumentáciu dieťaťa po tom, ako sa dieťaťu v priebehu šiestich (6) mesiacov orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nepodarilo sprostredkovať náhradnú formu starostlivosti na území Slovenskej republiky. Súčasťou spisovej dokumentácie dieťaťa doručenej do Centra úradom práce, sociálnych vecí a rodiny podľa § 5 ods. 8 zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „určený úrad“) je aj posúdenie, že medzištátne osvojenie dieťaťa je v jeho najlepšom záujme, resp. je pre neho vhodné. Prihliada sa pritom najmä na fyzický a mentálny vývin dieťaťa, na jeho jazykové kompetencie, schopnosti, rodinné zázemie, širšie sociálne väzby a ďalšie skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie zásadnej zmeny prostredia. Na základe všetkých faktorov sa dieťaťu vyberajú zahraniční žiadatelia, ktorí mu budú schopní poskytnúť potrebnú starostlivosť a adekvátnu výchovu po celý život.

Centrum v rámci procesu sprostredkovania medzištátneho osvojenia posudzuje deti výhradne na základe podkladov vypracovaných odborníkmi z určených úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, centier pre deti a rodiny a pediatrov, prípadne iných odborných lekárov. Centrum sa pri príprave medzištátnych osvojení nikdy fyzicky nestretáva s predmetnými deťmi ani budúcimi rodičmi a veci posudzuje na základe písomných podkladov. Nemá teda možnosť overiť informácie na mieste. Uvažuje sa však nad zmenou tejto zaužívanej praxe za účelom zlepšenia vzájomnej informovanosti a overenia si oznámených skutočností bezprostredne.

Prehľad novoprijatých spisových dokumentácií detí podľa krajov za rok 2021

kraj	Počet prijatých spisových dokumentácií detí	Počet detí
Prešovský	3	4
Košický	1	2
Banskobystrický	4	5
Trenčiansky	2	2
Trnavský	1	2
Spolu	11	15

Prehľad zahraničných žiadateľov

Centrum vedie evidenciu záujemcov o medzištátne osvojenia a zoznam žiadateľov o medzištátne osvojenie. Slovenská republika ako štát pôvodu je pre žiadateľov voľbou, ktorá v rámci Európskej únie znamená podobné kultúrne zvyklosti, morálne a etické hodnoty.

Počet novoprijatých žiadostí zahraničných žiadateľov za rok 2021

Krajina	Počet žiadostí
San Maríno	2
Malta	1
Taliansko	3
Luxembursko	1
Andorra	1
Spolu	8

V roku 2021 Centrum prijalo 8 nových žiadostí.

Celkový počet žiadostí o medzištátne osvojenie za rok 2021

Krajina	Počet žiadostí
Francúzsko	2
Belgicko	1
Malta	7
Monako	2
Portugalsko	1
San Maríno	4
Andorra	1
Luxembursko	1
Taliansko	3
Spolu	22

Realizácia procesov osvojenia

Proces výberu vhodných osvojiteľov pre konkrétne dieťa z pohľadu na úspešnosť osvojení v minulosti zostal zachovaný. Postup pri medzištátnych osvojeniach podrobne upravuje jednotlivé fázy tohto procesu. Prvou fázou samotného procesu je zasadnutie tímu odborníkov, druhou fázou je zasadnutie komisie pre medzištátne osvojenia a následne súhlas riaditeľa Centra. Komisia je poradným orgánom riaditeľa Centra. Predsedom komisie je riaditeľom poverený zamestnanec Centra. Ďalšími členmi sú externý psychológ zapísaný v zozname znalcov vedeným Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, zástupca odboru sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, zástupca oddelenia poradensko-psychologických služieb Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a zástupca neštátneho subjektu, ktorý vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V roku 2021 sa konali tri (3) zasadnutia komisie pre medzištátne osvojenia. Komisia pre medzištátne osvojenia priradila a schválila najvhodnejších žiadateľov k dvom (2) konkrétnym deťom a k dvom (2)

súrodeneckým párom. Počas roku 2021 prišlo k interakcii s dieťaťom v dvoch prípadoch, z toho jedno priradenie dieťaťa bolo schválené ešte v roku 2020. V roku 2021 boli tri (3) deti (jedno (1) dieťa a jeden (1) súrodenecký pár) súdom zverené do predosvojiteľskej starostlivosti.

Prehľad detí zverených do predosvojiteľskej starostlivosti podľa prijímajúcich štátov

Krajina	Počet detí zverených do predosvojiteľskej starostlivosti
Malta	1
San Maríno	2
Spolu	3

Centrum v spolupráci s príslušným orgánom prijímajúceho štátu po vycestovaní dieťaťa do prijímajúceho štátu budúcich osvojiteľov sleduje jeho začleňovanie do nového rodinného prostredia formou sociálnych správ, ktoré sú centru zasielané pravidelne z prijímajúceho štátu v intervaloch určených v uzatvorených protokoloch o spolupráci. Sociálne správy musia byť preložené do slovenského jazyka s úradne overeným prekladom.

Počet prijatých predosvojiteľských správ o deťoch v predosvojiteľskej starostlivosti v roku 2021

krajina	Počet prijatých predosvojiteľských správ
Francúzsko	1
San Maríno	6
Malta	1
Spolu	8

V roku 2021 prebehli tri (3) konania o osvojení dieťaťa zo Slovenskej republiky zahraničnými žiadateľmi na príslušnom súde v Slovenskej republike: jedno (1) dieťa bolo osvojené do Francúzska a dve (2) deti boli osvojené do San Marína.

Prehľad doručených postadopčných správ z obdobia po osvojení za rok 2020

krajina	Počet prijatých postadopčných správ
Francúzsko	6
Malta	6
Holandsko	22
Švédsko	12
Andorra	1
Rakúsko	1
Taliansko	9
San Maríno	4
Monako	3
Spolu	64

Sledovanie adaptačného procesu a vývinu osvojených detí do zahraničia je jednou z najpodstatnejších úloh Centra v oblasti medzištátnych osvojení. Frekvencia a obsah správ sú štandardizované a doručované na základe protokolov o spolupráci, ktoré boli platné v čase osvojenia. Postadopčné správy sú zo strany Centra vyžadované až do 18. roku veku dieťaťa. Postadopčná správa musí podávať komplexný obraz o živote dieťaťa a je vypracovaná na základe realizácie stretnutia s dieťaťom.

Záver

Centrum aktívne sprostredkováva potrebnú náhradnú rodinnú starostlivosť pre deti zo Slovenskej republiky, ktorým sa nepodarilo sprostredkovať nadviazanie osobného vzťahu medzi ním a žiadateľom na území Slovenskej republiky. Na základe štatistických ukazovateľov za rok 2021 Centrum zaznamenalo zvýšenie počtu prijatých nových spisových dokumentácií detí, ktorým je možné a vhodné sprostredkovať medzištátne osvojenie. Centrum taktiež eviduje mierny nárast v počte novoprijatých žiadostí zo zahraničia oproti roku 2020. Počet medzištátnych osvojení za posledné obdobie sa však ustálil na počte 3 až 4 osvojení za rok.

2.5 Osveta, stretnutia, spolupráca s národnými a medzinárodnými inštitúciami

Rok 2021 bol špecifickým rokom v mnohých smeroch, čo priamo ovplyvnilo aj činnosť Centra v jeho výchovno-vzdelávacej činnosti. Možnosti vzdelávacích aktivít boli tento rok obmedzené. Hlavnou príčinou tohto stavu boli mimoriadne opatrenia prijaté za účelom zníženia šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Centrum svoju pozornosť preto sústredilo do online priestoru, kde sa napriek pretrvávajúcemu stavu ďalej usilovalo o propagáciu činnosti Centra spojenú s informovaním o právach dotknutých osôb.

K ďalším aktivitám Centra patrí aktívna účasť na stretnutiach s národnými a medzinárodnými inštitúciami. Pri plnení týchto úloh sa v priebehu roka veľakrát prešlo z fyzických stretnutí do online priestoru. V roku 2021 sa Centrum zúčastnilo na nasledovných aktivitách:

- online vzdelávanie pod vedením JUDr. Miloša Haťapku (Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri EÚ) k revidovanému Nariadeniu Rady (EÚ) 2019/1111 (18. marca 2021, online),
- účasť riaditeľky Centra v živom televíznom vysielaní, osвета o problematike rodičovských únosov (21. apríla 2021, TV Markíza – Teleráno, Bratislava)
- predvýjazdové školenie pre konzulov o agende Centra (4. mája 2021, MZVEZ SR, Bratislava),
- návšteva riaditeľa Úřadu pro mezinárodnoprávní ochranu dětí, JUDr. Zdeňek Kapitán (14. mája 2021, Centrum, Bratislava),
- návšteva konzulky Španielskeho kráľovstva, p. Sastre Serra týkajúca sa riešenia konkrétnych prípadov spadajúcich do kompetencie Centra (únosy, právo styku), vyjadrenie záujmu spolupracovať v oblasti medzištátnych osvojení (19. mája 2021, Centrum, Bratislava),
- zahraničná služobná cesta zamestnancov Centra - odborné rokovania so zástupcami Úřadu pro mezinárodnoprávní ochranu dětí, predmetom ktorých bola výmena odborných skúseností a dobrej praxe v oblasti výživného, rodičovských únosov detí a sociálnoprávnej ochrany detí (22.-23. júna 2021, UMPOD, Brno),

- rokovanie medzirezortnej pracovnej skupiny ohľadom implementácie nariadení Schengenského informačného systému (SIS) týkajúcich sa zápisov o nezvestných osobách alebo zraniteľných osobách, ktorým je potrebné zabrániť v cestovaní (14. júna 2021, MS SR, Bratislava),
- okrúhly stôl NR SR za účasti zástupcov Centra, MZVEZ SR a poslancov NR SR na tému Ochrany práv dieťaťa v právnych sporoch vo vzťahu k cudzine (15. júna 2021, NR SR, Bratislava),
- pracovné stretnutie s Mgr. Lucia Drábikovou, PhD., poslankyňou NR SR (30. júna 2021, Centrum, Bratislava),
- Úvodná konferencia k národnému projektu „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“ (12. augusta 2021, Omšenie),
- pracovné stretnutie s prof. MUDr. Mikloško, PhD. na tému osvojení a ochrany maloletých (4. augusta 2021, Centrum, Bratislava),
- zahraničná služobná cesta zamestnancov Centra - odborné rokovania na Úrade pro mezinárodnoprávní ochranu dětí, predmetom ktorých boli výmena odborných skúseností a dobrej praxe v oblasti, medzištátnych osvojení a elektronizácie spisov (21. septembra 2021, UMPOD, Brno),
- pracovné stretnutie zástupcov Ústredia PSVR, MPSVaR SR, MS SR, Centra, určených ÚPSVaR, akreditovaných subjektov (Úsmev ako dar, Návrat o.z.) ohľadom prerokovania správy VOP o dodržiavaní ochrany základných práv a slobôd v procese vnútroštátnych osvojení na Slovensku z augusta 2019 – Sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti (29. septembra 2021, Ústredie PSVaR, Bratislava),
- rokovanie na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava ohľadom spolupráce v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a náhradnej osobnej starostlivosti (4. októbra 2021, Bratislava),
- pracovné stretnutie s predsedníčkou KS KE, predsedom OS KE I a so sudcami vybavujúcimi rodinnoprávnu agendu (19. októbra 2021, KS KE, Košice),
- pracovné stretnutie s vedúcim oddelenia konzulárnej asistencie MZVEZ SR, JUDr. Martinom Bartoňom (25. októbra 2021, Centrum Bratislava),
- stretnutie s predstaviteľmi odboru prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, p. Jozefom Halcinom a p. Ivanom Hromadom (27. október 2021),
- stretnutie s p. Miriam Lexmann, poslankyňou Európskeho parlamentu (27. októbra 2021) s témou ochrany práv detí v medzinárodnej rovine,
- školenie pracovníkov kontaktných bodov pre obeť trestných činov (12. novembra 2021, online),
- výročné zasadnutie kontaktných bodov európskej justičnej siete v občianskoprávných a obchodných veciach (10. - 12.11.2021 Brusel),
- početné individuálne stretnutia so zástupcami štátnych a verejných inštitúcií (najmä kancelária Verejného ochrancu práv, kancelária Komisarčky pre deti, zástupcovia iných ústredných orgánov štátnej správy, zastupiteľské úrady a pod.).

3. Organizačné zabezpečenie a hospodárenie Centra

3.1 Organizačné zabezpečenie

Na základe rozhodnutia generálnej tajomníčky služobného úradu a riaditeľky Centra zo dňa 30.09.2021 došlo k organizačnej zmene. V súvislosti s organizačnou zmenou sa zmenilo okrem iného aj funkčné zaradenie pracovnej pozície „právnik“ z funkcie štátny radca na funkciu hlavný štátny radca. Zmena sa týkala aj preklasifikovania predmetnej pracovnej pozície do platovej tarify 8.

Podľa Organizačného poriadku účinného od 01.10.2021 sú organizačnými útvarmi v Centre oddelenie právnych služieb a psychologického poradenstva a oddelenie ekonomiky a administratívy. Za chod a riadenie Centra zodpovedá riaditeľ Centra. Obe oddelenia patria pod priame riadenie riaditeľa Centra.

1. Oddelenie právnych služieb a psychologického poradenstva sa zaoberá agendou:
 - a) vymáhania výživného,
 - b) neoprávnených únosov,
 - c) práva styku,
 - d) medzištátnych osvojení,
 - e) sociálnou a psychologicko – poradenskou činnosti.
2. Oddelenie ekonomiky a administratívy vykonáva hospodársku a ekonomickú činnosť Centra, plní činnosti podateľne a registratúry, vedie účtovnú, personálnu a mzdovú agendu.

3.2 Hospodárenie

Centrum je rozpočtová organizácia, ktorá je napojená na štátny rozpočet Slovenskej republiky prostredníctvom rozpočtu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Centrum hospodári samostatne, podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré mu určí zriaďovateľ – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Alokovaný rozpočet organizácie a rozpočet podľa programov

Kód	Názov	Výdavky
	Rozpočet celkový alokovaný	591 757,85 EUR
07E	Tvorba a implementácia politík	577 057,85 EUR
07E04	Výkon štátnej správy na úseku sociálnych vecí, rodiny, práce a zamestnanosti	577 057,85 EUR

07E0402	Ostatná štátna správa	577 057,85 EUR
0EKOH	Informačné technológie, softvér a licencie	14 700,00 EUR
07EKOHO1	Systémy vnútornej správy	3 440,00 EUR
07EKOHO3	Podporná infraštruktúra	11 260,00 EUR

Výdavky podľa ekonomickej klasifikácie

Celkové výdavky centra k 31.12.2021 boli 584 172,59 EUR.

- Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania (610)
Ako bolo spomenuté vyššie, v súvislosti s organizačnou zmenou sa zmenilo funkčné zaradenie pracovnej pozície „právnik“ z funkcie *štátny radca* na funkciu *hlavný štátny radca*. Zmena sa týkala aj preklasifikovania predmetnej pracovnej pozície do platovej tarify 8.
Celkový objem mzdových prostriedkov bol vyčerpaný vo výške 355 094,40 EUR k celkovému rozpočtu miezd pri priemernom evidenčnom počte zamestnancov vo fyzických osobách k 31.12.2021 v počte 16,2.
- Poistné a príspevok do poisťovní (620)
Rozpočtové položky poistného a príspevku zamestnávateľa do zdravotných poisťovní a Sociálnej poisťovne bola k 31.12.2021 čerpaná vo výške 134 436,59 EUR. Čerpanie na týchto rozpočtových položkách tvoria zákonné odvody zamestnávateľa z miezd štátnych zamestnancov a odvody príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie.
- Tovary a služby (630)
Rozpočtové položky tovarov a služieb boli čerpané vo výške 90 904,22 EUR, z toho:
Cestovné náhrady (631): Celkové výdavky na cestovné boli čerpané vo výške 772,75 EUR.

V roku 2021 Centrum zabezpečovalo zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov formou kurzov, školení a jazykového vzdelávania v anglickom jazyku. Vedúci zamestnanci boli preškolení v oblasti analýz tvorby štátnozamestnaneckých miest, či manažérskeho vzdelávania. Zamestnankyňa vykonávajúca sociálnu a psychologickú poradenskú činnosť navštevuje kurz mediátora.

V roku 2021 sa uskutočnili tri zahraničné pracovné cesty:

1. Brno, Česká republika, 22. – 23.6.2021, stretnutie s partnerským úradom v Čechách
2. Brno, Česká republika, 21.9.2021, stretnutie s partnerským úradom v Čechách
3. Brusel, Belgicko, 9. -12.11.2021 účasť na zasadnutí kontaktných bodov a členov Európskej justičnej siete.

Výdavky hradené z európskych prostriedkov a spolufinancovania k nim

V roku 2021 neboli hradené žiadne výdavky z európskych prostriedkov.

- Energie, voda a komunikácie (632)
Výdavky na energie, vodu a komunikácie činia v celkovom vyjadrení 23 338,23 EUR
- Najvyššie čerpanie bolo z rozpočtovej položky Energie 632001 – 13 503,12 EUR
- Materiál (633)
Výdavky v tejto rozpočtovej klasifikácii boli vo výške 18 188,76 EUR. Najväčšiu finančnú čiastku tvorí rozpočtová položka na nákup výpočtovej techniky v sume 7 622,46.
- Dopravné (634)
Z tejto rozpočtovej klasifikácie bola čerpaná čiastka vo výške 834,85 EUR.
- Rutinná a štandardná údržba (635)

K 31.12.2021 v tejto rozpočtovej skladbe boli čerpané rozpočtové prostriedky vo výške 5 196,- EUR.

- Nájomné za prenájom (636)
Čerpané rozpočtové prostriedky na prenájom poštového priečinku vo výške 94,80 EUR.
- Služby (637)
Celkové plnenie na tejto rozpočtovej klasifikácii vo finančnom vyjadrení je vo výške 42 479,03 EUR.
- Bežné transfery (640)
Celkové výdavky na bežné transfery boli čerpané vo výške 3 737,38 EUR.